

Remissvar Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration

Saco har yttrat sig över delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24) Akavia instämmer i Sacos uppfattning och står bakom de breddade åtgärdsförslagen. Akavia poängterar även andra insatser av betydelse för att underlätta för nyanlända och invandrade akademiker att etablera sig på arbetsmarknaden.

Utredningen ”Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration” ger förslag på åtgärder som särskilt ska syfta till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Det föreslås bland annat att fler anhöriginvandrare ska få möjlighet att ta del av etableringsinsatser och att etableringsprogrammet ska bli mer flexibelt för nyanlända. Vidare föreslås att det ska bli lättare att kombinera föräldraskap med deltagande i etableringsinsatser genom en flexibel ramtid.

Saco delar utredningens bedömning, men menar att det behövs fler och mer kraftfulla insatser. Saco ser även ett behov av att Arbetsförmedlingen jämställdhetsintegrerar sina arbets sätt, att handledare utbildas inom diskrimineringsfrågor och lämnar även synpunkter på de områden som särskilt rör Saco förbunds medlemsgrupper, såsom:

- Inkludera familjemedlemmar till *samtliga* studerande i etableringsprogrammen för att uppmuntra högutbildade att stanna i Sverige.
- Tillse att de individuella handlingsplanerna innehåller mätbara slutmål även för högskoleutbildade.
- Säkerställ snabbare bedömning och validering av kunskaper och kompetenser även för högskoleutbildade.
- Erbjud ett brett och flexibelt utbud av kompletterande utbildningar även för högskoleutbildade.
- Anordna träffsäker jobbmatchning även för högskoleutbildade så att kunskap och kompetens tillvaratas på rätt sätt.
- Avsätt tillräckliga resurser för att implementera förändringarna.

Akavia vill även uppmärksamma andra insatser som underlättar för nyanlända högutbildade och invandrade akademiker att etablera sig på arbetsmarknaden och säkerställa sin egen försörjning:

Akavia instämmer i att kommunernas ansvar för att motivera nyanlända invandrare att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare bör förtydligas (7.4.5). För att fler deltagare ska kunna ta del av bättre anpassad SFI-undervisning behövs utökade samarbeten mellan kommuner för skapa nivåanpassad och yrkesspecifik SFI-utbildning. Ett framgångsrikt exempel är SFX-utbildningarna i Stockholm. Fler digitala utbildningar bör även finnas, för att studenter över hela landet ska ha tillgång till undervisningen.

Akavia instämmer i att alla som skrivs in i etableringsprogrammet bör få en fördjupad kartläggning (9.2.1) och att individuella slutmål bör tas in i handlingsplanen (9.2.3). Mot bakgrund av att många utrikesfödda högskoleutbildade fastnar i jobb med lägre kvalifikationskrav anser Akavia att de individuella slutmålen och jobbmatchning ska fokusera på att invandrade akademiker får jobb som motsvarar deras utbildningsnivå, där kompetens och utbildning tas tillvara. En dålig matchning innebär inte bara stora förluster för individen utan även att personer med lägre utbildningsnivå konkurreras ut från jobb som kräver kortare utbildning. I Juseks rapport Rätt jobb åt utrikes födda akademiker som publicerades i 2018, visas att statens, kommunernas och landstingens budgetar kan stärkas med totalt 13 miljarder per år om invandrade akademiker hade samma position på arbetsmarknaden som inrikes födda akademiker. En stor del av denna vinst beror på att när

akademiker som idag har jobb som endast kräver förgymnasial utbildning får kvalificerade jobb frigörs de mindre kvalificerade jobben till personer med bara förgymnasial utbildning.

Men det räcker inte att utlandsfödda får arbete i nivå med sin utbildning. Det behöver även skapas en inkluderande attityd som skapar psykologisk trygghet och ökar trivseln och viljan stanna kvar på arbetsplatsen. Akavias [rapport](#) "Upplevd diskriminering bland akademiker – omedveten och osynlig" visar att många akademiker med utländsk bakgrund upplever diskriminering i arbetslivet. Detta behöver uppmärksammas och åtgärdas för att öka representativiteten av nyanlända och invandrare.

Akavia instämmer i att nyanlända invandrare behöver nås av information om samhällets förväntningar på deltagande i arbetslivet (7.4.1). För att komma in på svensk arbetsmarknad behövs dock oftast kontakter och för invandrade akademiker är bristen på nätverk ett reellt problem. Akavia instämmer därför i Statskontorets rekommendation i sin delrapport Genomförandet av ett intensivår 2022:7, att Arbetsförmedlingen bör förbättra förutsättningarna att erbjuda mentorskap till deltagarna i Intensivåret, till exempel genom att utreda möjligheterna att upphandla mentorskapsprogram. I Akavias mentorprogram, som har en övervikt av kvinnor, får var fjärde adept ett kvalificerat jobb under programmet. För var tredje av dessa adepter bidrog mentorn direkt till det kvalificerade jobbet och för tre av fyra bidrog mentorn indirekt.